

ΘΕΜΑ: «Μέρες εκκλησιαστικού ραδιοφώνου...»

Μακαριότατε,
Κύριε Υπουργέ,
Σεβασμιότατοι,
Αγιοι πατέρες,
Αδελφές,
Κυρίες και κύριοι,

Θέλω να σας ευχαριστήσω για την τιμή που μου κάνετε να με καλείτε σήμερα στη σύναξή σας για να εκθέσω τις απόψεις μου για το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο, έτσι όπως λειτουργεί.
Κατ αρχήν και μόνον η σκέψη σας να τεθεί προς συζήτηση το μόνο ηλεκτρονικό μέσο που διαθέτει η Εκκλησία για το αποστολικό της έργο αποδεικνύει ότι έχετε λάβει τα ανησυχητικά μηνύματα των καιρών. Ο άμβωνας μόνον δεν φτάνει για να περνά το μήνυμα της Εκκλησίας. Η επικοινωνία που είναι μακρά παράδοση της Εκκλησίας χρειάζεται να παρακλουθεί τις εξελίξεις και την τεχνολογία όχι όμως άκριτα.

Ελπίζω όμως να μην περιμένετε να ακούσετε από μένα περισπούδαστα πράγματα ή έτοιμες συνταγές που να μας κάνουν όλους σοφότερους. Πιθανολογώ μάλιστα ότι θα σας πω πράγματα που ήδη γνωρίζετε. Αυτό που θα προσπαθήσω είναι να σας τα εκθέσω λίγο πιο συστηματικά.

Αλλωστε ,
με την παρουσία εδώ τόσων αγίων πατέρων και με την ευλογία της κορυφής της Εκκλησίας, αισθάνομαι ότι μπορώ να εμβάλλω-εκ του ασφαλούς- σε πειρασμό τους συναδέλφους μου στη εκκλησιαστική ραδιοφωνία.
Διότι, όταν ο διάβολος απογοητεύτηκε ότι μόνον με τους δικηγόρους , την εκ του πονηρού ερμηνεία των νόμων και την στρεψοδικία τους δεν μπορούσε να επιτελέσει στους καιρούς μας το έργο του, έστρεψε την πάσα προσοχή του προς τους δημοσιογράφους.

Μας επέλεξε επειδή μπορούμε να κάνουμε το άσπρο-μαύρο.
Εύκολα επηρεάζουμε, παρασύρουμε και λειτουργούμε ως κοινωνικά πρότυπα.
Εθελουφλούμε εμφανίζοντας την αμαρτία ως τρόπο ζωής και την ζωή ως συνεχή επιδίωξη πλουτισμού και ανάδειξης.
Κοπτόμαστε για την αλήθεια , κυρίως ...κατά τα καλά και συμφέροντα...

Βρήκε, όπως αντιλαμβάνεστε, ότι είμαστε καταλληλότεροι από τους δικηγόρους του διαβόλου!

Λοιπόν, επειδή πιστεύω ότι το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο εκπέμπει για να πλησιάζει τον άνθρωπο στη ζώσα Εκκλησία, δεν εμπίπτει στο προηγούμενο πονηρό σχέδιο, άσχετο που σε αυτό δουλεύουν και δημοσιογράφοι. Αγιάζονται από τον χώρο.

Ο ορισμός του επαγγελματία δημοσιογράφου καθορίζει ότι δημοσιογράφος είναι αυτός που αμείβεται και ζει από την δημοσιοποίηση της είδησης.

Εν τη ευρεία εννοία όμως δημοσιογραφούν και όσοι έχουν πρόσβαση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Δημοσιοποιούν τις σκέψεις τους, τις απόψεις τους, τις αρχές και τις αξίες τους, τα «πιστεύω» τους. Εκτίθενται- με ένα λόγο- ενώπιον των πολιτών, άσχετο που αρκετοί από εμάς δεν το αντιλαμβανόμαστε. Τα ΜΜΕ είναι κυρίως για τους επαγγελματίες του είδους . Δεν προσφέρονται για ερασιτεχνισμούς.

Τα συνήθη Μέσα μαζικής Ενημέρωσης τα οποία χρησιμοποιεί ένας δημοσιογράφος ως όχημα για να δημοσιοποιήσει την είδηση είναι:

A. Τα έντυπα

B. Τα ηλεκτρονικά μέσα, δηλαδή, ραδιόφωνο και τηλεόραση και εσχάτως το Διαδίκτυο.

Όλα όμως εξυπηρετούν μία κοινή ανάγκη: να ειπωθεί από τον δημοσιογράφο «μία ιστορία», με τον προσφορότερο τρόπο, ώστε να γίνει κατανοητή από τον πολίτη.

Αλλά η όποια «ιστορία» για να είναι είδηση οφείλει να εμπεριέχει τρία κύρια χαρακτηριστικά:

A. να έχει γίνει τώρα, δηλαδή σε χρόνο επίκαιρο

B. να συμβαίνει στα όρια ελέγχου μας, δηλαδή να έχει εντοπιότητα

Γ. να έχει επιπτώσεις - άμεσες ή έμμεσες- στη ζωή μας.

Με ένα λόγο η είδηση είναι ανθρωποκεντρική. Και όσο πιο κοντά στο γεγονός είναι η δημοσιογραφική αναφορά, τόσο ακριβέστερη είναι η είδηση.

Όταν φτάνουμε στο σημείο της υπερβολής,

όταν η δική μας παρέμβαση υπερβαίνει αυτό κάθε εαυτό το γεγονός,

τότε δεν αναφερόμαστε στην είδηση.

Μένει μόνον το περίβλημά της που τονίζοντας κάποια σημεία του,

βυθίζοντας άλλα και ερμηνεύοντας τα υπόλοιπα

μπορεί και να απέχει παρασάγγας από τον αρχικό πυρήνα του γεγονότος.

Εντέλει, είναι η δική μας άποψη επί του γεγονότος.

Αυτό όμως δεν μπορεί να αφορά κανέναν άλλον. Και φυσικά δεν είναι αντικειμενική προσέγγιση. Έχει πείρα η Εκκλησία από τέτοιου είδους μεθοδεύσεις και το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο έχει παραμείνει σιωπηλό απέναντί τους.

Στο γραπτό λόγο για να περιγράψουμε μια είδηση χρησιμοποιούμε τις λέξεις.

Με αυτές δημιουργούμε τις εικόνες επικοινωνώντας με τον αναγνώστη.

Το έντυπο έχει το πλεονέκτημα αν δεν κατανοήσει ο αναγνώστης ένα κείμενο, με την πρώτη ανάγνωση, να μπορεί να επιστρέφει στο κείμενο, να το μελετήσει, ώσπου να το κατακτήσει.

Στην τηλεόραση η εικόνα κατέχει τον πρωταρχικό ρόλο.

Ο λόγος είναι συμπληρωματικός.

Είναι τόση κυρίαρχη η δύναμη της εικόνας ώστε ο λόγος υποβαθμίζεται.

Η εικόνα είναι από μόνη της ένα μήνυμα, είτε συνοδεύεται από επεξήγηση είτε όχι. Είτε υπάρχει ήχος, είτε όχι.

Η τηλεοπτική εικόνα δημιουργεί την εντύπωση στον τηλε-θεατή ότι με την χρήση της μπορεί να διαμορφώσει μόνος του άποψη.

Θεωρεί ότι βλέπει ιδίοις όμμασι την αποτύπωση του γεγονότος.

Η εικόνα καταγράφεται στην συνείδησή μας ως μία αδιαμφισβήτητη μαρτυρία.

Τη στιγμή που δεχόμαστε το μήνυμα της εικόνας δεν συνυπάρχει η σκέψη ότι μπορεί να έχουν λειτουργήσει άλλες παράμετροι ώστε ουσιαστικά να αφίσταται της πραγματικότητας αυτό που βλέπουμε.

Ότι δηλαδή, μπορεί να είναι αποτέλεσμα διαστρόφης της πραγματικότητας.

Η ακόμη να αποτελεί μία πραγματικότητα που δεν υπήρξε ποτέ αλλά είναι δημιούργημα τεχνικής επεξεργασίας της πρωταρχικής εικόνας.

Θα έλεγα ότι μπροστά στην παντοδυναμία της εικόνας ο τηλε-θεατής είναι σχεδόν ανυπεράσπιστος.

Εκτός και αν είναι «καχύποπτος».

Η αν δεν έχει απεμπολήσει την ιδιότητα του πολίτη για εκείνη του τηλε-θεατή.

Αν κατορθώνει να βλέπει την εικόνα αλλά ταυτόχρονα να κρατά τις επιφυλάξεις του, ώστε να προσφύγει και σε άλλες πηγές ενημέρωσης.

Αλλά αυτό είναι θέμα παιδείας.

Επίσης, ο βαθμός της αμφιβολίας μας

γι αυτό που μας παρουσιάζεται ότι «είναι έτσι»,

έχει να κάνει με την παιδεία μας.

Δεν θέλω να χρησιμοποιήσω πρόσφατα παραδείγματα. Αν όμως είχατε δει την ταινία *wag the dog*, θα καταλαβαίνετε απολύτως τι λέω. Είναι το αποκορύφωμα της κατασκευής ειδήσεων.

Παραμονές εκλογών στην Αμερική οι συνεργάτες του προέδρου αντιλαμβάνονται από τις μετρήσεις ότι χάνονται οι εκλογές.

Πώς άραγε μπορεί να γίνει άμεσα η μεταστροφή της κοινής γνώμης; Απλά: Να δημιουργηθεί μείζον εθνικό ζήτημα που να διεγείρει τα πατριωτικά αισθήματα των Αμερικανών.

Οπότε οι σύμβουλοι του προέδρου προσλαμβάνουν έναν τηλεοπτικό παραγωγό ο οποίος «στήνει» ολόκληρα σκηνικά με τρομοκράτες Αλβανούς που κατέχουν πυρηνικά όπλα και απειλούν την Αμερική. Βρίσκει έναν επικίνδυνο ψυχοπαθή εγκληματία και τον βαφτίζει «ήρωα» και που αυτός θα ξεκαθαρίσει την κατάσταση. Δεν υπάρχουν λόγια για να σας περιγράψω πώς γίνεται η παραγωγή των πλαστών τηλεοπτικών εικόνων με βιασμένες γυναίκες, με χωριά που καίγονται, με το πλήθος να αποθεώνει τον «ήρωα» που στο τέλος δολοφονείται όπως και ο τηλεοπτικός παραγωγός γιατί θέλει να βγει να πει δημόσια το κατόρθωμά του ότι δηλαδή, εξαιτίας της κατασκευασμένης εικόνας, κερδίζονται οι εκλογές. Χρήσιμα στόματα είναι τα κλειστά στόματα, λένε μεταξύ τους οι σύμβουλοι.

Στον ραδιοφωνικό λόγο οι λέξεις και ο ήχος κατάλληλα επεξεργασμένος στο μοντάζ κτίζουν εικόνες που καλείται να προσλάβει ο ακροατής ανάλογα:

- A. με την προσοχή που δίνει την συγκεκριμένη στιγμή,
- B. με την γενικότερη παιδεία του,
- Γ. με τις ανάγκες που επιδιώκει να καλύψει.

Θα με ρωτήσετε : Μα, μπορεί να διαφέρει ένα μήνυμα ανάλογα του μέσου που θα παρουσιαστεί; Δηλαδή, μπορεί η ίδια πληροφορία να πάρει άλλη σημασία εξαιτίας του μέσου που επιλέγουμε για τη εκφορά του;

Γενικά, θα σας απαντούσα όχι. Αυτή όμως είναι μια λογική απάντηση. Ουσιαστικά θα σας απαντούσα: Τίποτε πιο εύκολο.

Στην τηλεόραση η εικόνα μπορεί να διαστρέψει πλήρως την είδηση.

Σας θυμίζω τον βομβαρδισμό της Βαγδάτης που παρακολουθήσαμε από τις τηλεοράσεις, αλλά στην πραγματικότητα δεν υπήρξε ή την οικολογική καταστροφή με τους κορμοράνους βουτηγμένους στο πετρέλαιο στον πρώτο πόλεμο του κόλπου. Μόνο που το πετρέλαιο είχε χυθεί στην Αλάσκα!

Στο ραδιόφωνο οι ηχητικές αποχρώσεις και ένας κατάλληλα επεξεργασμένος λόγος μπορούν να αλλοιώσουν την είδηση.

Η ακόμη και να δημιουργήσουν μια είδηση που δεν υπάρχει.

Σας θυμίζω, την κλασική πια ραδιοφωνική εκπομπή του Όρσον Ουέλς στην οποία μετέδωσε -σε απευθείας κάλυψη- την εισβολή των Αρειανών στις ΗΠΑ δημιουργώντας πανικό σε εκατομμύρια ανθρώπους.

Τι είχε κάνει; Εκφωνώντας ένα κείμενο στο οποίο η αγωνία κορυφωνόταν από λεπτό σε λεπτό και με ήχους που παρήγαγε στρίβοντας αργά ένα μεταλλικό πώμα σε ένα γυάλινο βάζο , μέσα στη λεκάνη της τουαλέτας, ώστε να έχει άμεση αντήχηση, έκανε τους Αμερικανούς να βγουν με τα δίκαννα μέσα στη νύχτα και να πυροβολούν τις δεξαμενές με το νερό περνώντας τες για αρειανούς...

Όλα , λοιπόν, εξαρτώνται από το ήθος και την αξιοπιστία του χειριστή της είδησης. Γι αυτό το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο έχει μεγίστη ευθύνη έναντι της κοινωνίας, αφού είναι η προέκταση της Εκκλησίας.

Ας δοκιμάσουμε τώρα να ερευνήσουμε περισσότερο την εκφορά του μηνύματος στον ραδιοφωνικό λόγο:

Ο τηλεοπτικός λόγος είναι κυρίως η εικόνα.

Ο ραδιοφωνικός λόγος είναι η νοητική εικόνα που κτίζεται με τις λέξεις απαιτώντας την συμμετοχή του ακροατή.

Σκεφτείτε τι καταπληκτικό που είναι αυτό!

Είμαστε καθισμένοι στο στούντιο και με τις λέξεις που επιλέγουμε, με τους ήχους που δημιουργούμε και με τα μουσικά σήματα που συνθέτουμε, ζωγραφίζουμε εικόνες λεκτικές καλώντας τους ακροατές να τις προσλάβουν.

Να τις συμπληρώσουν.

Να τις διαμορφώσουν σύμφωνα με τις δικές τους δυνατότητες.

Αφού μας ακούν, μπορούν αν θέλουν να συν-εργαστούν,

να συν-υπάρξουν μαζί μας για ένα τελικό αποτέλεσμα που όμως είναι διαφορετικό για κάθε ακροατή. Αυτό είναι το καταπληκτικό στο ραδιόφωνο.

Μπορεί ένας, επιλεκτικά, να κρατήσει κάποια σημεία από ένα ραδιοφωνικό πρόγραμμα.

Άλλος να το απορρίψει αμέσως και να αλλάξει σταθμό.

Ο τρίτος να αντιληφθεί ως περιεχόμενο κάτι εντελώς αντίθετο από την πρόθεση του ραδιοφωνικού

παραγωγού.

Ο άνθρωπος που ακούει συστηματικά ραδιόφωνο στο σπίτι
- σε διάκριση από την ακρόαση του αυτοκινήτου-
έχει μερικά κοινά χαρακτηριστικά όπως έχουν αποδείξει σχετικές έρευνες:

- A. Είναι πιο διαθέσιμος από άποψη χρόνου
- B. Μπορεί να ακούει ραδιόφωνο ενώ ταυτόχρονα να ασχολείται και με κάτι άλλο.
- Γ. Επιλέγει να ακούει το ραδιόφωνο γιατί δεν βρίσκει ανάλογο πρόγραμμα στην τηλεόραση.
- Γ. Κουράζεται από την ταχύτερη εναλλαγή της τηλεοπτικής εικόνας
- Δ. Δεν κατανοεί τον σύντομο και πολλές φορές υπαινικτικό τηλεοπτικό λόγο.
- Ε. Ακούει το ραδιόφωνο και ταυτόχρονα βλέπει τηλεόραση για να την σχολιάζει.

Το προφίλ του συστηματικού ακροατή μέσα από τα προηγούμενα εμφανίζεται ως εξής:

- 1. Το ραδιόφωνο χρησιμοποιείται ως «συντροφιά». Κυρίως στην εφηβεία και στην τρίτη ηλικία.
- 2. Έχει διαμορφώσει αρνητική άποψη για την τηλεόραση. Επομένως, την απορρίπτει ως πηγή ενημέρωσης.
- 3. Συνήθως διαθέτει υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης. Βρίσκεται στη μέση ηλικία και άνω.
- 4. Έχει περιορισμένη κοινωνική δραστηριότητα -συνήθως συνταξιούχοι, νοικοκυρές κλπ.- αλλά επιδιώκει να έχει ακουστικά ερεθίσματα
- 5. Τέλος, ακροατές είναι και νεαρά άτομα που ασχολούνται συστηματικά με επιλεγμένα ραδιοφωνικά μουσικά προγράμματα που εκπέμπουν κάποιο συγκεκριμένο είδος μουσικής.

Ας πούμε ότι αυτές είναι μερικές γενικές αρχές για τον ακροατή και το μέσο. Υποθέτω κοινότητες αλλά χρήσιμες για όσες σκέψεις θα σας εκθέσω τώρα και αφορούν στο εκκλησιαστικό ραδιόφωνο.
Ας δούμε ποια ερωτήματα μπορεί να μας απασχολούν:

I. Το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο είναι ένα «ιδιαιτέρο» ραδιόφωνο;

Αξιολογούμε ένα σταθμό ώστε να τον κατατάξουμε σε κάποιο ραδιοφωνικό είδος από το συνολικό περιεχόμενο του προγράμματός του.

Είναι γεγονός ότι ο σταθμός της Εκκλησίας δεν είναι μουσικό ραδιόφωνο.

Η μουσική δεν είναι ο κορμός του προγράμματος του.

Το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο δεν είναι ενημερωτικός σταθμός.

Ενυπάρχει η ενημέρωση -με το κυριολεκτικό νόημα που αποδίδουμε στη λέξη- αλλά δεν αποτελεί την ραχοκοκαλιά του.

Σίγουρα δεν είναι σταθμός ποικίλης ύλης, όπου ενημέρωση, μουσικές εκπομπές και προγράμματα λόγου εναλλάσσονται με κάποια συστηματοποιημένη αναλογία.

Αφού λοιπόν δεν εμφανίζει τα γνωστά χαρακτηριστικά των συνηθισμένων σταθμών, τι ραδιόφωνο είναι;

Αν δούμε το συνολικό πρόγραμμα που εκπέμπει- από άποψη περιεχομένου- θα λέγαμε ότι το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο από το οποίο εκφράζεται η Εκκλησία της Ελλάδας, είναι ένα ραδιόφωνο «λόγου».

Όπως όλα τα μέσα υπηρετούν την γραμμή της ιδιοκτησίας τους, υπακούοντας στα πολυποίκιλα συμφέροντά της,

έτσι και το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο λειτουργεί για να υπηρετεί τα συμφέροντα της Εκκλησίας.

Ποια είναι αυτά;

Είναι αυτά που εκφράζονται στους στόχους της λειτουργίας του:

A. Να καθοδηγεί το ποίμνιό της Εκκλησίας, με τον πνευματικό του χαρακτήρα.

B. Να λειτουργεί ως συνεκτικός κρίκος ανάμεσα στην Εκκλησία και τους πιστούς.

Γ. Να λειτουργεί ως συνεκτικός κρίκος ανάμεσα στους πιστούς, προσφέροντας τους την ασφάλεια ότι ανήκουν ως μέλη στην Εκκλησία.

Δ. Να προβάλλει πρότυπα χαρακτήρος και συμπεριφοράς χρησιμοποιώντας πατερικά κείμενα, φωτισμένους ποιμένες, βίους αγίων και ένα τεράστιο πλούτο από την εκκλησιαστική παράδοση.

Ε. Να ανοίγει δρόμους για εκείνους που θέλουν να γνωρίσουν τον λόγο του Θεού

Στ. Να προβάλλει το μεγάλο έργο της Εκκλησίας –κοινωνικό, φιλανθρωπικό και πνευματικό

Και έναν μόνον από τους παραπάνω σκοπούς αν εξυπηρετεί το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο είναι αρκετός για να δικαιώνει την παρουσία του.

Δεν μπορεί η αξιολόγηση του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου να γίνεται με τους όρους λειτουργίας του «εμπορικού» ραδιοφώνου και έτσι ίσως να ασκείται κριτική ότι δεν είναι αυτοχρηματοδοτούμενο. Να ασκείται κριτική αν επιτελεί το έργο που πρέπει, όχι αν μπορεί να είναι επικερδές. Αυτό είναι ένα άλλο ραδιόφωνο που μπορούμε να το συζητήσουμε.

Αλλά μήπως είναι τωρινή ανακάλυψη το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο;

Όχι, ούτε είναι μέσο επικοινωνίας που ανακαλύφθηκε από την Εκκλησία της Ελλάδος.

Στις 12 Φεβρουαρίου 1931 ο ίδιος ο μεγάλος Μαρκόνι εγκαινιάζοντας το ραδιοσταθμό του Βατικανού ακούστηκε να λέει: «Έχω την μεγίστη τιμή και νοιώθω τρομερή συγκίνηση να ανακοινώσω ότι σε λίγες στιγμές τα ραδιοκύματα θα μεταφέρουν από δω και πέρα και για πάντα την φωνή του ποντίφικος Πίου του ενδεκάτου σε όλον τον κόσμο».

Το φαντάζεστε;

Από το 1931 λειτουργεί το ραδιόφωνο του Βατικανού - Radio Vaticano, υπηρετώντας τους σκοπούς της καθολικής Εκκλησίας.

Δεν είναι ακριβώς έτσι.

Γιατί στην διακήρυξη της ίδρυσής του, καθορίζεται ότι πρωτίστως υπηρετεί την κεφαλή της Καθολικής Εκκλησίας, τον Πάπα και τις δραστηριότητές του.

Θα μου επιτρέψετε ανοίξω μια παρένθεση αν και φαίνεται παράλογο να επιχειρηθεί μια σύγκριση ανάμεσά στο ραδιόφωνο του Βατικανού και τον Ραδιοφωνικό Σταθμό της Ορθόδοξης Ελλαδικής Εκκλησίας.

Όταν αναφερόμαστε στο ραδιόφωνο του Βατικανού οφείλουμε να ξέρουμε ότι είναι ένας οργανισμός με τεράστιες δυνατότητες. Με άπογες τεχνικές προδιαγραφές.

Με τέτοια οικονομικά μεγέθη προγράμματος που πολύ αμφιβάλλω αν η ραδιοφωνία της ΕΡΤ έχει ποτέ δαπανήσει.

Με άριστο στελεχιακό δυναμικό που βρίσκεται σε συνεχή μετεκπαίδευση στα επίκαιρα θεολογικά ζητήματα, στη βιο-ηθική, στο διάλογο που διεξάγεται ανάμεσα στις Εκκλησίες.

Με ένα δίκτυο δορυφορικό που καλύπτει όλον τον κόσμο με εκπομπές σε όλες τις γλώσσες που μιλούν οι άνθρωποι.

Θα ήθελα να επισημάνω εδώ την σημαντική διαφορά νοοτροπίας που αποτυπώνεται στο καταστατικό χάρτη της ίδρυσης και λειτουργίας του ραδιοφώνου του Βατικανού σε σύγκριση με εκείνη του ελληνικού εκκλησιαστικού ραδιόφωνο.

Το ραδιόφωνο του Βατικανού, όπως σας είπα, κατ αρχήν λειτουργεί για να υπηρετεί τον καθήμενο επί του θρόνου του Αποστόλου Πέτρου.

Το ορθόδοξο εκκλησιαστικό ραδιόφωνο είτε εκπέμπει από την Αθήνα, είτε εκπέμπει από περιφερειακή μητρόπολη, δεν είναι κύριος σκοπός της ύπαρξής του η μονότροπη προβολή του αρχιεπισκόπου ή του εντόπιου μητροπολίτη.

Το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο δεν μπορεί να είναι προσωποπαγές. Και δεν μπορεί να προβάλλει «το εγώ» κανενός. Και δεν μπορεί να υπακούει σε τέτοιες λογικές. Η μόνη υπακοή που οφείλει να κάνει είναι προς τη μητέρα- Εκκλησία.

Είναι φυσικό να ακούγεται ο ποιμαντικός λόγος των μητροπολιτών, πολύ περισσότερο που πολλοί έχουν το χάρισμα να μιλούν στις ψυχές των ανθρώπων.

Πρέπει να αναφέρονται ειδησεογραφικά οι δραστηριότητες τους όταν έχουν να κάνουν με την πολυδιάστατη παρουσία τους στην κοινωνία.

Φυσικά, οι ιεράρχες οφείλουν να είναι προσεκτικοί με εκείνους τους δημοσιογράφους, που τους προτρέπουν για συνεχή ραδιοφωνική παρουσία ή τους αναπέμπουν λιβανωτό.

Είναι πολύ επιζήμιοι και τους προσφέρουν κακές υπηρεσίες.

Ακόμη είναι ανάγκη να μαθαίνει ο πολίτης το περιεχόμενο των συζητήσεων που γίνονται στη Σύνοδο.

Ποια προβλήματα απασχολούν την Ιεραρχία της Εκκλησίας.

Ποιες πνευματικές ανησυχίες εκφράζονται. Ακόμη και με τον ελληνικό λόγο που αυτές εκφράζονται.

Αλήθεια, τι σπουδαίο πράγμα η ορθή και σύγχρονη χρήση του λόγου!

Πόσο αποκαλυπτικός για την ανθρώπινη ποιότητα και τον χαρακτήρα μας είναι ο λόγος που αρθρώνουμε .

Αν είναι λόγος φυσικός, σύγχρονος λόγος, ανθρώπινος λόγος ή είναι αποκομμένος και φορτωμένος με την σκόνη μιας καθαρευούσας που μάλλον ηχεί ως χαλκός ηχών, τώρα που η καθημερινότητα , ως τεράστια

μυλόπετρα προσπαθεί να μας αλέσει. Ο λόγος του Χριστού είναι άμεσος, είναι διάφανος ως κρύσταλλο, είναι παρηγορητικός, είναι εμπνευσμένος από την απέραντη αγάπη. Ο δικός μας ο λόγος πώς είναι; Τον μαγνητοφωνήσαμε ποτέ για να τον ακούσαμε; Να αξιολογήσουμε εμείς τον τρόπο που μιλάμε;

Μπαίνω στον πειρασμό και θα το πω: Καμιά φορά τυχαίνει να ακούσω κάποιο κήρυγμα και αναρωτιέμαι πόσοι από τους ακροατές καταλαβαίνουν για ποιο πράγμα μιλάει ο κηρύττων, με ποια έπραση και ποια δογματική αυθεντία..

Πόσοι άραγε εκείνη τη στιγμή μπορεί να κλείνουν το ράδιο ή να αλλάζουν σταθμό.

Πόσοι να σκέπτονται, μα, από ποιο χρονοντούλαπο βγαίνει αυτός ο ευλογημένος...

Το ραδιόφωνο της Εκκλησίας δίνει, επίσης, συστηματικά στα δελτία του τις ειδήσεις που την αφορούν. Και για ένα λόγο παραπάνω: Σπάνια υπάρχει η ανάλογη ενημέρωση από τα άλλα ΜΜΕ.

Αλλά κατάντησε στις μέρες μας, όταν τα κοσμικά ΜΜΕ ασχολούνται με την Εκκλησία, να προκαλείται ανησυχία στους κόλπους της.

Γιατί παίρνοντας αφορμή – ίσως όχι πάντα ασήμαντη- αλλά με έναν χειρισμό «καθ υπερβολή», να επιδιώκεται η αρνητική προβολή είτε του έργου που επιτελεί η Εκκλησία είτε των ποιμένων της.

Αντιλαμβανόμαστε όλοι, παροικούντες και μη την Ιερουσαλήμ, ότι «αυτό πουλάει».

Σε μια εποχή που τα πάντα αξιολογούνται αρνητικά,

όπου υπάρχει κρίση αξιών,

όπου δοκιμάζονται οι θεσμοί και η πνευματική ηγεσία μοιάζει να ομφαλοσκοπεί,

τι ποιο «λογικό» από το να αποτελεί στόχο η Εκκλησία;

Φαντάζεστε μάλιστα τι γίνεται όταν υπάρχει στο βάθος και κόκκος αληθείας... όταν δίνονται αφορμές... όταν μεριμνούμε τραπεζικά για την ζωή μας, τόσο βέβαιοι για το συμβόλαιο υπερημερίας μας με τον Θεό...

Τι στάση, λοιπόν, πρέπει να κρατά στις αρνητικές κρίσεις, στις επιθέσεις, σε όλες τις ύβρεις το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο;

Να σωπαίνει; Μήπως να τις αγνοούν οι δημοσιογράφοι του και οι παραγωγοί του;

Άραγε πιστεύουν οι διευθυντές του ότι το δικό τους κοινό δεν ενδιαφέρεται για όσες κατηγορίες εκτοξεύονται εναντίον της Εκκλησίας και των ιεραρχών της;

Υπάρχει ένα πρόβλημα.

Όταν η Επίσημη Εκκλησία δεν παίρνει αμέσως ξεκάθαρη θέση για ένα σοβαρό ζήτημα το οποίο προβάλλεται από τα άλλα ΜΜΕ και αφήνεται να εμφανίζεται επί μέρες σε ραδιόφωνα και κανάλια, τότε το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο ουσιαστικά αυτοαναιρείται. Δεν μπορεί να είναι πιο μπροστά το ραδιόφωνο της Εκκλησίας από την Εκκλησία. Θα μπορούσε να γίνει και αυτό. Είτε με την προϋπόθεση ότι ο διευθυντής του θα έπαιρνε την ευλογία της επιβλέπουσας εκκλησιαστικής αρχής είτε από δική του πρωτοβουλία. Το δεύτερο θα ήταν πνευματικά ανεπίτρεπτο. Η υπακοή στην Εκκλησία πρέπει να είναι ο κανόνας του ραδιόφωνου.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το ραδιόφωνο δεν πρέπει να παρουσιάζει με σθένος και παρηγορία την αλήθεια, να υποστηρίζει τις θέσεις της Εκκλησίας, πάντα με σεμνότητα και τηρώντας στο ακέραιο τη δεοντολογία.

Η ως τώρα στάση του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου είναι να αποφεύγει τα ρηξικέλευθα σχόλια όταν δοκιμάζεται η Εκκλησία.

Δεν δίνει αυστηρές και άμεσες απαντήσεις, όταν βάλλεται η Εκκλησία.

Μια πρώτη δικαιολογία είναι ότι η Εκκλησία δεν ανοίγει μέτωπα. Επομένως και το ραδιόφωνό της παραμένει αμέτοχο.

Η γνώμη μου είναι ότι έτσι το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο:

Α. Χάνει τη δυναμική του

Β. Δεν δίνει εξηγήσεις-που οφείλει να δώσει- στους ακροατές του

Γ. Δεν θεωρείται ως αξιόλογος αντίπαλος εκείνων που συστηματικά βάλλουν εναντίον της Εκκλησίας.

Αλλά σε μια ακόμη συζήτηση που πρέπει να πάρει την πρωτοβουλία και να την ανοίξει η Ιεραρχία, είναι οι εμφανίσεις κάποιων ποιμένων στην τηλεόραση. Είτε με δηλώσεις στις ειδήσεις και στα «παράθυρα», είτε με την παρουσία τους σε εκπομπές, είτε σε συνεντεύξεις.

Ζώντας την εποχή όπου η επικοινωνία τείνει να υποκαταστήσει την ουσία και μήνυμα αποτελεί κυρίως η εμφάνιση και ελάχιστα ο λόγος, ίσως να χρειάζεται μια πιο συγκροτημένη και πιο εκπαιδευμένη

εκκλησιαστική παρουσία στα ΜΜΕ. Για να μην παρουσιάζονται ως οιονεί εκπρόσωποι γνωστές γραφικές φιγούρες και δη ρασοφόρες.

Μήπως δηλαδή, πρέπει επιτέλους η Εκκλησία όπως κάθε σύγχρονος οργανισμός να συγκροτήσει μια ομάδα ιεραρχών που να την εκπροσωπούν στα ΜΜΕ;

II. Ας απαντήσουμε τώρα σε μια δεύτερη συχνά υποβαλλόμενη ερώτηση:

Το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο απευθύνεται σε ένα ορισμένο κοινό και μάλιστα που θεωρείται δεδομένο;

Ξέρω ότι πολλοί-ίσως οι περισσότεροι- έτσι το αντιμετωπίζουν. Νομίζουν ότι το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο απευθύνεται :

A. Στους ανθρώπους που έχουν σχέση με την εκκλησία. Δηλαδή, εκκλησιάζονται, εξομολογούνται, έχουν πνευματικούς, κοινωνούν.

B. Στους ιερείς που υπηρετούν την Εκκλησία.

Αλλά αν ήταν έτσι τότε δεν χρειάζεται καθόλου το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο. Γιατί ούτως ή άλλως όσοι έχουν φωλιά και καταφυγή τους την Εκκλησία πιθανόν να μην ακούν ραδιόφωνο, ενώ οι ιερείς που την υπηρετούν, δεν τους χρησιμεύει καθόλου για τη θεία λατρεία.

Αλλά και η αντίληψη ότι το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο έχει δεδομένο ραδιοφωνικό κοινό είναι λαθεμένη. Αν παίρναμε ως μέτρο την προσέλευση των ανθρώπων στους ναούς, τότε το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο θα βρισκόταν στις πρώτες θέσεις των μετρήσεων.

Πράγματι αμφιβάλω για τον επιστημονικό τρόπο με τον οποίο γίνονται οι μετρήσεις.

Ή ακόμη για την σκοπιμότητα που υπηρετούν. Από ποιους και γιατί υπαγορεύονται.

Αλλά ας αναρωτηθούμε αν το πρόγραμμα που παράγει το ραδιόφωνο και εκπέμπει είναι ελκυστικό.

Ας ρωτήσουμε τους γύρω μας.

Αν ρωτήσουμε τον εαυτό μας: Ανταποκρίνεται αυτό το πρόγραμμα στις ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου που καθημερινά δαπανάται για να επιβιώσει.

Πόσες ώρες κήρυγμα να αντέξει ο δυστυχής ακροατής που δεν διαπνέεται από το πάθος των πρώτων χριστιανών;

Πόσες ώρες ακατάπαυτης ομιλίας να παρακολουθήσει που γίνεται μάλιστα σε ένα ύφος είτε επιθετικό, είτε αδιάφορο;

Πού είναι η χαρά της πνευματικής ζωής;

Που είναι ο ανάλαφρος λόγος, ο παραμυθητικός για τον μετανοούντα;

Η εκείνος που αγγίζει κατ ευθείαν στην καρδιά και συντρίβει την αμαρτία;

Πού είναι το τραγούδι που ξεχειλίζει από τη χαρά του πιστού για το δώρο της ζωής;

Τα προγράμματα του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου χρήζουν αλλαγής. Δηλαδή, οι παραγωγοί πρέπει να αλλάξουν νοοτροπία.

Θα γίνει αυτό με εισηγήσεις από ειδικούς,

θα επιτευχθεί με την εισροή νέου αίματος,

θα γίνει με συνεχή προσπάθεια προβληματισμού, δεν ξέρω.

Αυτό που ξέρω είναι ότι τα προγράμματα του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου δεν αφήνουν τον ακροατή να αναπνεύσει. Τον πνίγουν με τον πολύ λόγο. Δεν του δίνουν ανάπαυλα να κατανοήσει και να εμπεδώσει όσα άκουσε, δεν του δίνουν ανάσα. Δεν είναι δυνατόν να μην υπάρχουν μουσικά προγράμματα σε μια ισόρροπη αναλογία με τις εκπομπές λόγου.

Η υμνολογία είναι αναγκαία, Η κλασική μουσική επίσης. Η δημοτική μουσική πέραν πάσης αμφιβολίας.

Αλλά χρειάζονται και τα σύγχρονα ακούσματα.

Και αυτό γιατί ο σύγχρονος ακροατής δεν έχει ανάλογη παιδεία. Θα αλλάξει σταθμό. Θα αποφασίσει ότι αυτό που ακούει δεν κάνει γι αυτόν. Γιατί; Γιατί δεν ακούει φιλικά ακούσματα όπως είναι η μουσική.

Υπάρχει εμπνευσμένη έντεχνη μουσική. Υπάρχει καλή μουσική. Καλό θέατρο. Εξαιρετική θύραθεν παιδεία.

Υπάρχει η καθημερινότητα εδώ έξω στην κοινωνία. Υπάρχουν οι εικόνες της ζωής.

Το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο είναι ένα μέσον το οποίο ανοίγεται σε όλους. Η τουλάχιστον ΟΦΕΙΛΕΙ να απευθύνεται σε όλους. Αξίζει να επιχειρήσουμε μία έρευνα συστηματική για να δούμε:

A. Ποιο είναι το προφίλ των ακροατών του. Ηλικία, παιδεία, οικονομική κατάσταση, κοινωνική στάση.

B. Ποιες είναι οι προσδοκίες των ακροατών. Να ακούσουν την λειτουργία; Να ακούσουν εκπομπές κηρύγματος; Να ακούσουν εμπνευσμένους ποιητές που να αρθρώνουν ένα σύγχρονο λόγο που να τους ανοίγει δρόμους εκεί φαίνονται σαν αδιέξοδα;

Κυρίαρχο πρόβλημα που περιμένει άμεση απάντηση είναι αν η φιλοσοφία του προγράμματος του

εκκλησιαστικού ραδιοφώνου το τοποθετεί στη ραδιοφωνική επιλογή όλων των πολιτών.

Ας λάβουμε υπ όψη μας ότι το ραδιόφωνο ακούγεται από καθημερινούς ανθρώπους που βιώνουν την δική τους πραγματικότητα.

Αυτοί αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών. Επομένως, θέματα φιλανθρωπίας και αλληλεγγύης, θέματα πολιτισμού, θέματα οικογένειας και κοινωνίας, θέματα νεολαίας, επιστήμης και ηθικής είναι το περιεχόμενο του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου που θέλει να έχει παρουσία στη ζωή του πολίτη.

Και αυτά πρέπει να λέγονται με ένα λόγο δυναμικό και ακμαίο.

Όχι μίζερο. Όχι με υπεκφυγές. Όχι με σοβαροφάνεια.

Το ζήτημα είναι ποιοι και πώς τα χειρίζονται αυτά τα θέματα.

Αλλά δεν νομίζω να υπάρχει μεγαλύτερη τράπεζα προσωπικοτήτων από εκείνη της Εκκλησίας.

Δόξα σοι ο Θεός υπάρχει πληθώρα λαϊκών αλλά και ιερωμένων που αρθρώνουν ένα πειστικό σύγχρονο πνευματικό λόγο. Όχι κατ ανάγκη εκκλησιαστικό οι λαϊκοί. Η κοσμικό οι εκκλησιαστικοί.

Αν ανοίξει-με αξιοκρατία, με εξειδικευμένη γνώση του μέσου, με σύγχρονο προγραμματισμό- η πόρτα του εκκλησιαστικού σταθμού, τότε μαζί με τις νέες φωνές, με τις καινούριες παραστάσεις, τις νέες ιδέες, το φρέσκο βλέμμα πάνω στα πράγματα, την επίγνωση ότι η προσέγγιση του ακροατή δεν γίνεται τυχαία αλλά απαιτείται σχέδιο και μελέτη, τότε θα προσέλθουν και νέοι ακροατές.

Φυσικά, εδώ θα έπρεπε να θέσω και μία άλλη σημαντική παράμετρο: Προβάλλεται το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο και αν ναι με ποιες επικοινωνιακές μεθόδους;

Για παράδειγμα: Στα τόσα εκκλησιαστικά έντυπα, υπάρχει η προβολή του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου;

Στα δίφυλλα που μοιράζονται κάθε Κυριακή στην εκκλησία υπάρχει η προβολή του ραδιοφώνου;

Ακόμη και από τον άμβωνα ο ιερέας που κάνει τόσες και τόσες ανακοινώσεις, επισημαίνει και κάποιο πρόγραμμα του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου;

Στην εποχή μας χρειάζεται μια στρατηγική επικοινωνίας για να φτάσουν τα μηνύματα στον κόσμο Η Εκκλησία έχει διόδους. Ίσως υστερεί στους τρόπους. Αλλά αυτό είναι ένα ζήτημα που δεν μπορεί να αναλυθεί, έτσι πρόχειρα.

III. Υπάρχει μία τρίτη ερώτηση: Το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο μιλάει μία δική του γλώσσα;

Φυσικά, μιλάει τη δική του γλώσσα όπως όλοι σταθμοί. Όταν χρησιμοποιώ τον όρο «γλώσσα» δεν αναφέρομαι αν οι παρουσιαστές των εκπομπών ομιλούν την ελληνική. Και μάλιστα αν μιλούν σωστά ελληνικά. Το θεωρώ ως δεδομένο. Όμως «γλώσσα» ραδιοφωνική είναι η συνολική έκφραση ενός σταθμού. Όλα εκείνα τα στοιχεία που αναγράφονται στην ταυτότητα του:

Δηλαδή :

A. Το ύφος του προγράμματος που καθορίζεται από το ποσοστό λόγος- μουσική.

B. Η επιλογή της θεματικής των εκπομπών του

Γ. Ο τρόπος που απευθύνονται στον ακροατή οι παρουσιαστές του. Ο εγωϊσμός της αυτοπροβολής πολλές φορές είναι φανερός

Δ. Η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα σε παρουσιαστή προγράμματος και ακροατή για την οποία πρέπει να είμαστε εξαιρετικά προσεκτικοί και υπεύθυνοι

Με άλλη «γλώσσα» απευθύνεται στο κοινό ένα αμιγώς ενημερωτικό ραδιόφωνο- το οποίο συνήθως εκφράζει και πολιτική άποψη- με άλλη «γλώσσα» προσελκύει τον ακροατή ένας μουσικός σταθμός.

Τώρα το βασικό ερώτημα που θα πρέπει να μας απασχολήσει είναι αν η γλώσσα με την οποία εκφράζεται το ραδιόφωνο της Εκκλησίας της Ελλάδος είναι σύγχρονη «γλώσσα»;

Αν, δηλαδή, τα μηνύματα που εκφράζει με τα προγράμματά του μπορούν να γίνουν κατανοητά από όλους.

Αν όλες οι ηλικίες μπορούν να βρουν ελκυστικές κάποιες εκπομπές στο συνολικό πρόγραμμα.

Αν, εν τέλει, ο ακροατής ψάχνοντας πέσει επάνω στον σταθμό και ακούσει κάτι που θα τον ενδιαφέρει. Θα τον κάνει να μείνει, να ακούσει, να μετέχει.

Κάποιοι θα έδιναν γενικά στον σταθμό της Εκκλησίας τον χαρακτηρισμό του συντηρητικού. Θα έπρεπε να ξεκαθαρίσουμε τι θεωρούμε συντηρητικό και τι όχι. Θα έσπευδα, μάλιστα, να σημειώσω ότι αυτό δεν είναι

λαθεμένη επιλογή. Έτσι επιβίωσε η Εκκλησία από τους πρώτους χρόνους της ίδρυσής της. Συντηρώντας τις παραδόσεις της αλλά και τροφοδοτώντας τες με νέο αίμα.

Θα πρέπει σταθερά και συστηματικά να επιδιώκονται οι στοχαστικές προσαρμογές .

Οι ριζικές αλλαγές και οι απότομες μεταπτώσεις δεν ταιριάζουν στο σώμα της Εκκλησίας, ούτε σε μία από τις εκφράσεις της , όπως είναι το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο.

Αλλά δεν μιλάμε για επιφανειακές αλλαγές.

Δεν θα γίνει σύγχρονο το ραδιόφωνο της Εκκλησίας αν ξαφνικά παραχθούν προγράμματα με ροκ μουσική .

Να ακουστεί και μουσική ροκ αλλά ταυτόχρονα να υπάρχουν τα τρέχοντα κοινωνικά θέματα. Τα προβλήματα του περιβάλλοντος. Η νέα φιλανθρωπία. Ο σύγχρονος τρόπος προσέγγισης του νέου ακροατή. Η «γλώσσα» που του απευθύνεται. Οι ιδέες που αναπτύσσονται σε καίρια ζητήματα ηθικής. Ο πολιτισμός. Οι «άλλοι», εμείς και η συνύπαρξή μας. Όλα θα πρέπει να εντάσσονται έτσι ώστε να απαρτίζουν ένα πρόγραμμα που μπορεί να χρειαστεί χρόνο, επεξεργασία , ομαδικό πνεύμα ώσπου να ολοκληρωθεί, αλλά σίγουρα ο καρπός του θα είναι ένα καινούριο εκκλησιαστικό ραδιόφωνο με ήθος, με πνευματική υπευθυνότητα, χωρίς υπερβολή.

Τίποτε από τα προηγούμενα δεν μπορεί να γίνει αν δεν επιτευχθεί η αλλαγή στη νοοτροπία:

A. των ιεραρχών που προϊστανται του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου

B. Κληρικών και λαϊκών που δουλεύουν στο εκκλησιαστικό ραδιόφωνο.

Η εργασία στο εκκλησιαστικό ραδιόφωνο, χωρίς να παύει να είναι βιοποριστική, παραμένει πνευματική.

Πρώτη και επείγουσα ανάγκη είναι να κατακτηθεί από όλους που εργάζονται σ αυτό ο κοινός λόγος για να υπάρχει αγαστή συνεργασία την οποία εισπράττει θετικά ο ακροατής. Χρειάζεται ομαδικό πνεύμα κατανοώντας ότι το παιχνίδι στα ηλεκτρονικά μέσα είναι πρωτίστως ομαδικό. Να προσαρμόσουν τους εκκλησιαστικούς λόγους στην προβολή των εκκλησιαστικών έργων.

IV. Είναι πράγματι ελεύθερος ένας εκκλησιαστικός σταθμός; Εκφράζονται ελεύθερα οι παρουσιαστές των προγραμμάτων;

Να, ένας ακόμη μύθος προς κατάρριψη. Ένας εκκλησιαστικός σταθμός είναι ελεύθερος με την ανάλογη ελευθερία που εκφράζεται η πατερική παράδοση και την απόλυτη ελευθερία που δηλώνει η διδασκαλία του Χριστού.

Γι αυτό ένας εκκλησιαστικός σταθμός τα πολιτικά, τα οικονομικά, τα κοινωνικά θέματα δεν μπορεί να τα αντιμετωπίζει μόνον από άποψη θρησκευτικού περιεχομένου.

Σκοπός του πρέπει να είναι να βοηθήσει τον χριστιανό να αντιλαμβάνεται την εποχή στην οποία ζει.

Να τον στηρίξει, να του ενισχύει το θάρρος του και να τον κάνει να μετέχει στην κοινωνία με την ενεργή πίστη του.

Δεν μιλώ για καθοδήγηση.

Μιλώ για την ξεκάθαρη στάση που πρέπει να παίρνει το ραδιόφωνο στα θέματα που απασχολούν τον πολίτη.

Για την πεισματική προβολή της χριστιανικής ηθικής και του κοινωνικού και φιλάνθρωπου προσώπου της Εκκλησίας αλλά με ευπρέπεια και ταπεινότητα.

Όσο για τους παρουσιαστές είναι ανάγκη να συνειδητοποιήσουν ότι δεν δουλεύουν υπό τη δαμόκλειο σπάθη ούτε του μητροπολίτη ούτε του αρχιεπισκόπου. Δεν μπορεί να δίνεται η εντύπωση «ενός γενικού μουνδιάσματος» στον ακροατή. Σαν μια πεταλούδα που τα φτερά της δεν ξεζάρωσαν και έτσι δεν μπορεί να πετάξει.

Αλλωστε, δεν αξίζει ο κόπος να δουλεύεις κάτω από τέτοιες φοβίες σε χώρους που οι «προϊστάμενοι» πρέπει να σου εμπνέουν σεβασμό και ειλικρινή αγάπη. Δουλεύουν όμως κάτω από μία χειρότερη: Την δική τους! Δηλαδή, την αυτολογοκρισία τους. Εκφράζονται στενάχωρα και μίζερα.

Μιλούν με «κλισέ» και κοινοτυπίες γιατί φοβούνται να τον λόγο, την ελεύθερη έκφραση. Αλλά η ελληνική γλώσσα είναι τόσο πλούσια και η Εκκλησία έχει διαπρέψει στην χρήση της.

Κάποιοι άλλοι προσπαθούν να γίνονται γενικά αρεστοί. Δεν είναι πάντα ο μελίχιος λόγος ο καλύτερος. Θα πω όμως ότι σε πολλούς εντόπιους εκκλησιαστικούς σταθμούς είτε ακούω ιερείς να μιλούν, είτε δημοσιογράφους να λένε ειδήσεις, είτε παρουσιαστές να ερμηνεύουν λόγους πατέρων, είτε παραγωγούς να εξηγούν την παράδοση της δημοτικής μουσικής, το ύφος είναι όμοιο. Δεν μπορείς να ξεχωρίσεις ποιος και

γιατί μιλάει. Ηθελα να ήξερα ποιος είπε ότι ο ψίθυρος στο μικρόφωνο κάνει ένα κείμενο να ακούγεται πιο θρησκευτικό, περισσότερο καταλυτικό.

Φτάνοντας στο τέλος της εισήγησής μου θα ήθελα να κάνω μία ουσιαστική πρόταση.

Λύση για τα στενά οικονομικά του εκκλησιαστικού ραδιόφωνου, για το μέτριο πολλές φορές αποτέλεσμα του προγράμματος, για την κακή τεχνική υποστήριξη θα ήταν η ένωση όλων των δυνάμεων.

Δηλαδή, να εκπέμπεται ένα κοινό πρόγραμμα από όλους τους εκκλησιαστικούς σταθμούς στο οποίο θα ενυπάρχουν εκπομπές που να δίνουν το τοπικό κλίμα μιας μητρόπολης, τις δράσεις του εντόπιου μητροπολίτη αλλά να μην υπάρχει αυτή η πολυδιάσπαση που δεν επιτρέπει ούτε τον έλεγχο στην ποιότητα του εκπεμπόμενου προγράμματος ούτε τον εξορθολογισμό των εξόδων του.

Ευτυχώς υπάρχουν και λειτουργούν δορυφόροι που μπορούν να μεταδίδουν ένα ραδιοφωνικό σήμα ως την άκρη του κόσμου. Το πιο δύσκολο πρόβλημα για να παρθεί μια τέτοια απόφαση νομίζω ότι θα είναι η αποδοχή ότι το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο αξίζει περισσότερο από την προσωπική μας προβολή.

Δεν νομίζω ότι θα κάνω άλλες παρατηρήσεις.

Ήδη ξεπέρασα τον εαυτό μου. Σχεδόν έχω την αίσθηση ότι ξεχάστηκα, παρασύρθηκα και βρέθηκα στην αίθουσα του ΑΠΘ αντί της Μονής Πεντέλης. Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας. Και βάζω μετάνοια όπου υπερέβην τα εσκεμμένα.